



## Udlæg af kløvergræs i sensommeren

*Det er meget vigtigt, at det nye udlæg af kløvergræs bliver etableret rettidigt og korrekt, da det er en stor del af grundlaget for et stort udbytte af høj kvalitet i første slæt året efter.* Promilleafgiftsfonden for landbrug

Da det ikke ser ud til, at vi får en tidlig høst af korn, gælder det om at være hurtig, hvor der skal etableres et nyt udlæg af kløvergræs, efter høst af korn. Det må dog ikke gå så hurtigt, at det går ud over en faglig korrekt etablering. Etableringen skal være i top for at kvaliteten af udbyttet bliver i top.

### Tidspunkt

Det er vigtigt, at kløvergræsset etableres så tidlig som muligt. Det vil sige fra den første tredjedel af august. Kløvergræs kan dog også etableres senere, dvs. helt frem til begyndelsen af september. Men udbyttet året efter er 1.000-1.300 FE pr. ha lavere end ved en rettidig etablering.

### Sådybde

En aktiv bestand af kløver har stor betydning for produktionen og indholdet af protein. Den korrekte sådybde på en til maks. to cm er derfor meget vigtig. På flere arealer med kløvergræs, er bestanden af kløver utilstrækkeligt til at give et højt indhold af protein. Det skyldes ofte, at kløverfrøene sås for dybt, og dermed bliver andelen af kløver for lav, og planterne udvikler sig for langsomt. For dyb såning har især stor betydning for bestanden og fremspiringshastigheden af hvidkløver.

### Tips om etablering af kløvergræs i august efter korn

- Rettidighed, jo før jo bedre.
- Er der kvik på arealet, kan kvik bekæmpes med Roundup 10 dage før forventet høst.
- Halmen fjernes, så snart det er muligt efter mejetærskning.

### Etablering efter pløjning

En forudgående pløjning med en hurtig pakning af jorden giver normalt den bedste etablering og det laveste ukrudtstryk.

- Pløjning, harvning, pakning samt såning af græsfrø skal helst ske i løbet af få timer for at bevare jordens fugtighed.
- Udlægget skal sås på fast tromlet eller pakket jord i ca. en og maks. to cm's dybde.
- En hurtig og effektiv fremspiring af græs og især kløver sikres med en afsluttende tromling. Især på lerjord, hvor jorden kan være lidt knoldet, har en tromling god effekt på fremspiringen.

### Etablering uden pløjning

Fordelen ved pløjefri etablering er, at det er lettere at lave et jævnt og kompakt såbed uden spor, men det giver en større bestand af ukrudt og kan give betydelige problemer med fremspiring af spildkorn, især af vårbyg.

- Ved høst bør mejetærskeren være påmonteret en avnespreder.
- Undgå kernespild ved mejetærskning. Det er især et problem på arealer, hvor der har været dyrket vårbyg.
- Jorden bearbejdes i 10 til 12 cm's dybde med en kraftig stubharve, og efterbehandles derefter med en såbedsharve i to til fire cm's dybde.
- Er der mange spildkorn af vår- eller vinterbyg, kan man en uge efter opharvning bekæmpe de fremspirede spildkorn med 1,0 l Roundup pr. ha. Udlægget kan sås dagen efter behandling med Roundup.
- Udlægget skal sås på fast pakket/tromlet jord i ca. en, maks. to cm's dybde.
- Harvning, pakning samt såning af græsfrø skal helst ske inden for en kort periode for at bevare jordens fugtighed.
- Efter såning af udlægget tromles arealet for, at frøene får tilstrækkelig kontakt med jorden. På lerjord er dette specielt nødvendigt.



**Foto 1.** Ny såteknik med pakvalse, dobbelte skiveskær og trykrulle i såsporet har vist sig særdeles velegnet til etablering af kløvergræs. Foto: Karsten A. Nielsen, VFL.

### Kløvergræs med eller uden dæksæd

Risikoen for sandflugt samt såtidspunktet har betydning for, om du bør vælge at udlægge i renbestand eller anvende udlæg i dæksæd.

## Fordele ved at anvende dæksæd

- Der kan udlægges gylle med slanger før første slæt i foråret og derved undgå skader på udlægget ved nedfældning.
- Ved sen såning i begyndelsen af september kan moderat mængde dæksæd være med til at beskytte udlæg mod sandflugt og tidlig frost.

## Fordele ved at etablere uden dæksæd

- Ved tidlig etablering i august bliver udlægget af kløver og græs bedst uden dæksæd.
- Der er ingen vintersæd, der generer udviklingen af det nye udlæg.

Metoden med udlæg i sensommeren er generelt uegnet på lavbundsjord med et højt humusindhold, da humusjord ofte vil fryse til i vinterperioden og derved sprænge rødderne på græs- og kløverplanterne.

# Vintersædsarter til dæksæd

## Vinterhvede

30-40 kg vinterhvede pr. ha er bedst som dæksæd. Første slæt høstes normalt midt i maj før begyndende skridning af vinterhvede og græs.

På dette tidspunkt er udbytte og foderværdi meget højt, og slættidspunktet på det nye udlæg passer godt sammen med første slæt for de overvintrende græsarealer. Vinterhvede giver kun en meget begrænset genvækst af hvede efter første slæt.

## Vinterrug

Ca. 40 kg vinterrug pr. ha er også en mulighed som dæksæd. Vinterrug skrider tidligt og skal høstes ca. to uger før første slæt, hvis foderværdien skal være god. Er fodersituationen i foråret meget anstrengt, kan man høste afgrøden som grønrug først i maj.

## Vinterbyg

50-60 kg vinterbyg pr. ha passer godt sammen med første slæt, men det giver en betydelig genvækst med angreb af meldug, der generer foderværdien i de efterfølgende slæt.

# Ukrudtsbekæmpelse

Ukrudt er generelt ikke et stort problem ved udlæg i efteråret, især ikke hvis der er pløjet før såning. Der er kun få midler til rådighed og risikoen for, at midlerne skader eller reducerer bestanden af kløver er stor.

## Ukrudt i udlæg af kløvergræs uden dæksæd

[Stomp](#) og [Activus 40 WG](#) er godkendt til mindre anvendelse i græs og kløvergræs uden dæksæd. Anvend 1,0 l/kg pr. ha og sørg for, at græsfrøene er dækket af jord, jf. [veiledningen](#).

Bemærk, at [Stomp Pentagon](#) ikke er godkendt.

## Ukrudt i udlæg af kløvergræs med dæksæd

1,0 l Stomp, 1,2 l Stomp Pentagon eller 1,0 kg Activus 40 WG pr. ha kan anvendes i vintersæd med udlæg af kløvergræs. Græsfrøene skal være dækket af jord.

# Sædskiftet

Såning af kløvergræs efter kløvergræs giver ofte "kløvertræthed", som kan skyldes svampe og især kløvecystenematoder. Derfor bør der være mindst et år og gerne to år mellem dyrkning af hvidkløvergræs. Erfaringen har vist, at majs er en god forfrugt for kløvergræs og omvendt.

# Arter og blandinger til udlæg i sensommeren

## I renbestand

Udlæg af græsmarksbælgplanterne rødkløver og lucerne i renbestand i efteråret anbefales ikke generelt, da det kan være forbundet med betydelig risiko for en langsom/dårlig etablering. Især lucerne i renbestand, har en meget svag konkurrence over for enårig ukrudt og kan blive domineret af enårig rapgræs, hvilket er ødelæggende for udbytte det efterfølgende år.

## Arter i blandinger

Græsmarksbælgplanterne har bedre mulighed for en sikker etablering, når de sås sammen med græs.

Udsædsmængden af græsfrø bør være 30-33 kg pr. ha. Især i blandinger med rajsvingel, som blanding 45, 46 og 49 er det vigtigt, at udsædsmængden hæves i forhold til mængden i foråret, da rajsvingel har en stor frøvægt.

Græsblandinger med et stort indhold af storfrøede græsarter som rajgræs, hybridrajræs, engsvingel, rajsvingel samt rød- og hvidkløver egner sig relativt godt til udlægning i efteråret.

Strandsvingel og græsblandinger med et stort indhold af småfrøede arter som timothe har svært ved at klare en sen såning og såning efter 15. august frarådes.

**Afgræsningsblandingerne** med kløver fra nummer 20 til og med 24 kan etableres med rimelig sikkerhed i sensommeren.

**Slætblandingerne** med kløver nummer 35, 41, 42, 43, 45 og 46 kan etableres med rimelig sikkerhed i sensommeren.

**Slætblanding** med strandsvingel nummer 36 og 49 med rajsvingel af strandsvingeltypen (Hykor) bør ikke sås efter den 15. august.

**By Rich Haddock**